

Електронна інтернаціоналізація вищої освіти

У статті проаналізовано роль академічної мобільності для формування конкурентоспроможного фахівця в сучасних умовах. За нинішніх економічних реалій академічна мобільність часто обмежується фінансовими можливостями університетів і студентів. Автором пропонується ширше використання можливостей інформаційних технологій, а також технологій дистанційної освіти для інтернаціоналізації вищої освіти.

Ключові слова: інтернаціоналізація освіти, академічна мобільність, комп'ютерні технології, технології web 2.0.

Із часів середньовіччя важливою соціальною функцією університетів було розповсюдження наукових знань. І в наш час поширення вищої освіти є гарантією конкурентоспроможності держави в новій глобальній економіці. З посиленням процесів глобалізації та інтернаціоналізації економіки посилилася і конкуренція освітніх систем. Перед вищою освітою постала нова мета – підготовка професійних кадрів, здатних ефективно працювати в умовах глобального ринку. У зв'язку з цим значно зріс попит на вищу освіту за кордоном.

Міжнародна академічна мобільність у світі значно збільшилася за останні три десятиріччя: з 0,6 млн осіб у 1975 році до 2,7 млн – у 2005-му. Ця тенденція свідчить про те, що протягом найближчих років зростання збережеться, чому сприяють процеси глобалізації економіки та суспільства. Прогнозується збільшення академічної мобільності студентів: у 2020 році – до 5,8 млн осіб, а у 2025 році – до 8 млн осіб. На цей час значна частина студентського потоку локалізується в 6 країнах: США, Велика Британія, Німеччина, Франція, Австралія, Японія.

У сучасній літературі наводяться різні визначення поняття «інтернаціоналізація освіти». На наш погляд, найбільш вдалим є визначення Дж. Найта [4]: «Інтернаціоналізація – це процес упровадження міжнародної складової в дослідницьку, освітню та адміністративну функції вищої освіти». Особливістю цього визначення є те, що автор відзначає нерозривний взаємозв'язок всіх функцій вищої освіти в процесі інтернаціоналізації та комплексний вплив інтернаціоналізації на ці функції.

До інтернаціоналізації освіти слід віднести такі форми міжнародного співробітництва:

- індивідуальна мобільність: мобільність студентів, професорсько-викладацького та адміністративного складу в освітніх цілях;
- мобільність освітніх програм та інституційна мобільність;

- формування нових міжнародних стандартів освітніх програм;
- інтеграція в навчальні програми міжнародних елементів і освітніх стандартів;

- інституційне партнерство: створення стратегічних освітніх альянсів.

На рівні міждержавного регулювання європейської інтернаціоналізації вищої освіти можна виділити низку найбільш актуальних документів:

1) «Європейська вища освіта в глобальних умовах. Стратегія для зовнішньої сторони Болонського процесу»;

2) Постанова форуму Болонської політики (Відень, 12 березня 2010 р.);

3) Будапештсько-Віденська декларація про Європейський простір вищої освіти (12 березня 2010) [1];

4) Комюніке конференції Європейських міністрів освіти, Leuven and Louvain-la-Neuve, 28-29 квітня 2009 р. («Болонський процес 2020 – Європейський простір вищої освіти в новому десятиріччі») [3].

Ще один документ, який викликає цікавість, – це огляд під назвою «Перше десятиріччя роботи в сфері вищої освіти Європи. Основні положення, огляд і висновки», підготовлений Центром з вивчення політики вищої освіти (CHEPS). Це дослідження присвячене оцінці ступеня досягнення практичних цілей Болонського процесу і наступних комюніке в таких сферах, як реформа освіти, забезпечення якості, кваліфікаційна база (структура), визнання, мобільність і соціальна рівність.

У цих документах підкреслюються необхідність і можливість інтенсифікації діалогу та кооперації (співпраці) з партнерами в усьому світовому освітньому просторі, об'єднання викладачів і дослідників у міжнародні мережі. Також наголошується на необхідності подолання розбіжності щодо ступеня і швидкості впровадження Болонського процесу в різних країнах, чому також сприяє інтернаціоналізація вищої освіти.

Однак, можна зазначити ряд моментів, що обмежують академічну мобільність, які пов'язані з проблемами міжнародного визнання та підтримки студентів і викладачів, особливо – в галузі соціального забезпечення та отримання дозволу на роботу.

Розглядаючи роль об'єднань ВНЗ, можна відзначити, що найбільшу роль в європейській інтернаціоналізації вищої освіти відіграють Європейська Асоціація Університетів та Асоціація академічної кооперації. Вони надають підтримку при взаємодії європейських університетів, проводять дослідження, організовують семінари та конференції, поширюють інформацію про нові розробки в європейській та глобальній вищій освіті. Результатом роботи конференцій і зустрічей лідерів освіти країн-учасниць є декларації, які регламентують напрями діяльності щодо інтернаціоналізації вищої освіти.

Все ж основними формами інтернаціоналізації вищої освіти залишається академічна мобільність студентів та викладачів.

Інтернаціоналізація відбувається в багатьох формах.

Тим не менш, нові технології та розробки в галузі економічного і правового поля уможливають нові форми інтернаціоналізації. У ряді університетів, що пропонують на комерційній основі дистанційне вивчення курсів, перевага віддається більш простим технічним і програмним рішенням, наприклад, використанню web 1.0. Для реалізації ж освітніх програм, де велике значення має культурний обмін та обмін академічним досвідом, використовуються більш складні рішення, в тому числі – web 2.0.

Нові організаційні форми збагачують інтернаціоналізацію вищої освіти. Зокрема, програми дистанційного навчання означають, що фізичне переміщення вже не завжди необхідне. Проте об'єднання онлайнової і безпосередньої форм навчання дає найкращі результати, тому слід знайти відповідні комбінації, що найбільшою мірою задовольняють потреби інтернаціоналізації. Для цього мають бути встановлені підходяща організаційна структура та правові рамки. Останнім часом для організації та роботи дистанційних курсів поширення набула безкоштовна платформа Moodle, що надає безліч можливостей: розміщення текстових матеріалів, презентацій, демонстрації відео- та аудіофайлів, організації тестування з контролем терміну виконання завдань, організації обговорень і дискусій за допомогою чатів тощо.

Нові можливості з організації дистанційної освіти пропонує Google Class, який входить до пакету безкоштовних сервісів Google Apps для освіти. Google Class має дружній інтерфейс, що дозволяє створювати навчальні курси та організувати роботу студентів з використанням різноманітних форм навчальної роботи (<http://www.google.com/intl/ru/edu/classroom/>).

Автор статті має досвід організації сумісного навчання українських студентів зі студентами Університету Марібора, Словенія. Співпраця студентів та викладачів відбувалася за допомогою комп'ютерних технологій. Контакти із закордонним партнером було знайдено автором під час роботи у проекті ТЕМПУС «Електронна інтернаціоналізація для сумісного навчання», що фінансувався Європейським союзом. Для сумісного вивчення курсу «Стратегічний менеджмент» українськими та словенськими студентами було розроблено електронний курс з використанням платформи Moodle у співпраці з професором Університету Марібору Жденкой Зенко. У курсі на платформі Moodle було завантажено тексти лекцій та презентації у Power Point, ситуаційні задачі для сумісного розв'язання на практичних заняттях, методичні вказівки щодо розробки творчих завдань та тестові завдання. Окрім того, реалізація міжнародної співпраці відбувалася шляхом проведення декількох лекцій з курсу «Стратегічний менеджмент» професором зі словенського університету для українських студентів за допомогою Skype. Такий засіб проведення лекційних занять дозволив студентам ознайомитися з результатами новітніх

досліджень вчених Університету Марібор у сфері стратегічного менеджменту, деякими особливостями економічного законодавства Європейського Союзу, поставити питання та отримати на них відповіді професора словенського університету. Аналогічну лекцію було проведено автором для словенських студентів.

Практичні заняття також проводилися з використанням Skype. Під час практичних занять українські та словенські студенти розглядали та розв'язували ситуаційні задачі, розроблені на основі використання практичного досвіду українських та словенських підприємств.

Така організація занять викликала інтерес як словенських, так і українських студентів. Студенти мали можливість спілкування зі своїми однолітками з іншої країни, обмінятися досвідом та ще й взяти участь у своєрідному змаганні, помірятися рівнем знань.

Завершення курсу відбувалося у вигляді презентацій індивідуальних завдань, підготовлених студентами. Презентація також відбувалася за допомогою Skype. Індивідуальні завдання мали на меті запропонувати бізнес-ідею у галузі туристичного бізнесу. Така форма організації заняття також була з великою цікавістю сприйнята студентами. Вони мали можливість ставити питання своїм закордонним одноліткам, захищати свої бізнес-ідеї, обговорювати результати та брати участь у дискусії.

Заняття проводилися в аудиторії з інтернет-доступом, комп'ютерами, медіа-проектором та веб-камерою.

Але треба зауважити, що автору довелося розв'язувати низку задач, пов'язаних з узгодженням програм дисципліни, змісту, послідовності та строків викладання тем курсу «Стратегічний менеджмент» для українських та словенських студентів.

Аналогічну організацію сумісного вивчення курсів дозволяє виконати один із сервісів Google Apps для освіти – Google Class, який має ширші можливості (порівняно з Moodle).

Також автор для викладання курсу «Стратегічний менеджмент» використовує технології web 2.0, а саме – можливості соціальних мереж («В контакте») в навчальному процесі. Соціальні мережі в контексті освітньої оболонки ще не достатньо досліджені, але, являючи собою інтерактивний багатокористувацький веб-сайт, є перспективним середовищем навчання. Специфікою використання соціальних мереж у навчальному процесі є те, що контент наповнюється самими учасниками мережі – викладачами та студентами: це відкриває нові можливості для навчання.

Розвиток інформаційних технологій дозволяє здійснювати повноцінний обмін інформаційними потоками в процесі навчання між людьми, які географічно віддалені один від одного. Подальший розвиток комунікацій, збільшення пропускну здатності мереж, застосування технологій web 2.0

дозволяє організовувати роботу студентів над навчальними та науково-дослідними проектами у віртуальних групах у режимі реального часу та сприяє подальшій інтернаціоналізації навчального процесу.

Література

1. Budapest-Vienna Declaration on the European Higher Education Area (March 12, 2010). – 2 p.
2. Болдырева Н. А. Организация самостоятельной и индивидуальной работы студентов средствами Google [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://web20-for-education.blogspot.com/2008/11/google_19.html
3. The Bologna Process 2020 – The European Higher Education Area in the new decade : Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education (Leuven and Louvain-la-Neuve, 28-29 April 2009). – 6 p.
4. Найт Дж. Интернационализация : элементы и контрольные точки / Дж. Найт. – Оттава, Канадское бюро по международному обучению. – 1994.
5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність» від 12 серпня 2015 року № 579 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248409199>